

## Supermodern changemang i centrum

**Det blåser en kylig vind då jag går över Västra bron in mot Karlstads centrum. Det har varit en av årets första frostnätter och träden har under natten genomgått en underbar förvandling. Solen skiner från en blå himmel och tillsammans med den lätta vinden leker ljuset i lövens färger som nu skiftar i rött, gult och guld. Det nyper lite i kinderna, klockan är 11 på förmiddagen, det är den 20 september 1962.**

Här vid residenstorget ligger några av stadens äldre byggnader. Till vänster ligger Stadshotellet och snett rakt fram Residenset. Båda dessa byggnader uppfördes efter den stora branden 1865. Det var förresten också här vid älvkanten som Karlstads medeltida kyrka låg en gång.

Bredvid "Statt" ligger Residenset med sin ljusa putsade stenfasad. Då Residenset uppfördes 1867, hade denna byggnad bara två våningar. Undrar om det blev några reaktioner på huset byggdes på med ytterligare en våning 1923? Ursprungsarkitekten Åbom var ju en kändis! Han har visst ritat flera stora byggnader, både i Karlstad och runt om i Sverige. Det ska också ha funnits en stor kungakrona på taket som försvann i samband med påbyggnaden. Undrar vart den tog vägen?

Jag faller upp kragen på kappan medan jag låter blicken vandra över residenstorget mot Hypoteksföreningens hus. Det är faktiskt en av stadens äldsta byggnader. Hit nådde branden den där olycksaliga söndagen i juni år 1865 då nästan hela staden försvann. Eldens lågor kom allt närmare då lagman Weinberg, som ägde byggnaden, skall ha tagit med sig en murare, murbruk och tegel upp på vinden och murat igen vindsfönstret i gavelspetsen. På så sätt fick inte elden fäste i tegelgaveln, som i övrigt bara var försedd med blindfönster. Tack vare detta räddades kvarteret Almen. Vilken tur! Detta kvarter är ju det enda som finns kvar sedan tiden innan branden.

Där, mitt mellan dessa gamla hus i den gamla stadskärna, ligger det nya Domusvaruhuset som öppnade idag på morgonen. Det är naturligtvis hit till det nya varuhuset jag ska. Det är lite trängsel i dörren, så jag väljer att gå ett varv runt byggnaden förts. Jag går mot Järnväggsgatan och tittar på den moderna fasaden som är klädd med färdiggjutna prefabricerade betongelement med marmorkross i. Marmorkrossen är främst vit och grå, men det finns också gröna inslag. Den högre delen av fasaden har två fönsterrader med höga smala fönster. Längre ner mot Riksbanken har byggnaden två våningar med en fönsterrad. Under respektive fönster finns en reliefgjuten, stiliserad grön sol. Längs bort finns uppfarten till parkeringsdäcket. Det stod i tidningen att det nu ska bli "Peautomater" till varje parkeringsplats och att man på så sätt beräknar att få in ca 30.000.- / år. Denna intäkt ansågs vara tillräcklig för att satsa på denna modernitet som betalda parkeringsplatser är. Jag vet inte jag, nog verkar det onödigt modernt. Har folk verkligen så mycket bilar? Här på Järnväggsgatan finns också en av varuhusets två entréer, men jag väljer att gå tillbaka till Tingvallagatans entré för att se fasaden från det andra hållet också innan jag går in.

För att få bättre överblick går jag över gatan till Residenset. Härifrån har fasaden ett annat uttryck. Den är rytmiskt uppbyggd med horisontell verkan i fönsterbanden, men också en stark vertikalverkan tack vare de kraftigare högsmla betongelementen mellan fönstren. Andra och tredje våningen tycks liksom sväva tack vare den indragna bottenvåningen, men

vilar ändå tryggt på betongpelarna som skjuter en bit utanför fasaden. I hörnet mot residenstorget blir den svävande känslan extra tydlig eftersom hörnpelaren är fristående. Nej, nu går jag in ser hur insidan ser ut.

Väl inne i den stora ljusa lokalen känns det som om jag ska gå vilse bland alla modedockor, montrar och varor. Det blir varmt i trängseln. Jag träffar några grannar som också är nyfikna på den nya affären. Här finns olika avdelningar för till exempel kläder, sytillbehör och papper. Det finns också en modern avdelning för livsmedel. Jag handlar lite och provar sedan rulltrappan upp till andra våningen.

Väl uppe möts jag av en vacker och modern inredning. Här finns en avdelning för möbler, en restaurang och en grillbar. Kring borden i självserveringen står stolar av bok. De är klädda i tre olika enfärgade tyger och på en vägg hänger ett konstverk av från Gustavsbergs fabriker. De keramiska plattorna är komponerade av konstnärinnan Karin Björquist. I grillbaren, som har heltäckningsmatta och samma typ av möbler som restaurangen, hänger en lång gouachemålning av den spanske konstnären Jean Miró. Jag väljer att gå ner från denna våning via en trappa som ligger alldeles innanför ett stort glasparti i ytterväggen. Trappan av marmor leder ner till samma entré vid Tingvallagatan där jag kom in för snart två timmar sedan.

Väl ute i höstkylan igen, börjar jag vandringen hemåt. I några påsar bär jag hem en trådrulle med grå nylontråd, ett par stumpor, en ny upplaga av Vår Kokbok och ett halvt kilo smör. Huvudet är fyllt av tankar och funderingar. Tänk att Konsumtionsföreningen Karlstad äntligen kunde bygga och inviga detta fantastiska hus. Vilka ytor och vilka möjligheter! Tänk att Karlssons kom med bilen från Skattkärr för att vara med om detta. De hade visst parkerat på P-däcket, undrar vad det kostade.

När jag går över bron mot Klara funderar jag på hur det kommer att se ut i varuhuset om en så där 40 år. Kommer man att ha byggt om och förändrat något? Det verkar osannolikt att något så genomtänkt och genomarbetat kan komma att bli omodernt, men man vet ju aldrig.... Jag slår bort tankarna och tänker istället på nästa gång jag ska till Domus. Då ska jag dricka kaffe i restaurangen. Jag ska sitta vid fönstret och titta på människorna som går nere på trottoaren. Jag ska nog ta mig en mazarin till kaffet.

---

En stad utvecklas och förändras hela tiden, det måste den göra. Det finns en förutfattad mening att vi museiantikvarier vill frysa tiden och låta allt vara som det är. Men även vi inser, faktiskt, att förändringar alltid har skett och att nydaningar kan leda till en positiv utveckling för ett område. Vi menar dock att det är viktigt att förändringarna sker i samklang med den befintliga miljön.

Varje tid har sina ideal som resulterat i till exempel olika slag av stadsplaner, byggnadstyper och materialval. Tittar man noga så går det att avläsa mycket historia i den byggda miljön. Försvinner för många "årsringar", blir historien ofullständig och svårbegriplig. Nu har olyckliga omständigheter i form av en brand, gjort att en rivning av Domushuset verkar oundviklig. Men eftersom det inte bara är Domus som ska rivas, utan större delen av ett helt kvarter i mitt i city, kan det ändå vara bra att reflektera över det som sker i kvarteret Druvan.

Vilka var de ideal, den tidsanda och de människor som låg bakom de byggnader och miljöer som nu kommer att rivas? Vad är det för stad vi vill ha? Är det en stad en stad i snabb och omfattande förändring, en stad som hänger med i "utvecklingen"? Eller är det en stad vi kan identifiera oss med och känna samhörighet till?